

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Ολοκλήρωση του παγκόσμιου εμπορίου και υπεργολαβία: Αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων»

(2008/C 10/17)

Στις 16 Φεβρουαρίου 2007, και σύμφωνα με το άρθρο 29, εδάφιο 2, του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να προβεί στην κατάρτιση γνωμοδότησης πρωτοβουλίας με θέμα: «Ολοκλήρωση του παγκόσμιου εμπορίου και υπεργολαβία. Αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων».

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών, στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή της, στις 12 Σεπτεμβρίου 2007 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Zöhrer και με συνηρητή τον κ. Lagerholm.

Κατά την 438η σύνοδο ολομέλειας της 26ης και 27ης Σεπτεμβρίου 2007 (συνεδρίαση της 26ης Σεπτεμβρίου 2007) η ΕΟΚΕ υιοθέτησε με 151 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 8 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Σύνοψη

1.1 Οι μετατοπίσεις των ροών εμπορικών συναλλαγών και η αυξανόμενη ενσωμάτωση των εθνικών οικονομιών στο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα οφείλονται σε ευρύ φάσμα παραγόντων. Μεταξύ αυτών των παραγόντων, ένας από τους σημαντικότερους είναι η ανάπτυξη της διεθνούς κατανομής της παραγωγής που προκάλεσε την αύξηση του όγκου των συναλλαγών ενδιάμεσων προϊόντων (αγαθών και υπηρεσιών) στις διάφορες φάσεις της παραγωγικής διαδικασίας. Το εμπόριο ενδιάμεσων προϊόντων αποτελεί έναν από τους κύριους φορείς των βιομηχανικών μεταλλαγών και αντιστοιχεί σε μία ιδιαίτερη μορφή της διεθνούς κατανομής της εργασίας.

1.2 Στο πλαίσιο αυτό, η υπεργολαβία υπολογίζεται βάσει του εξωτερικού εμπορίου ενδιάμεσων προϊόντων, προσέγγιση που διαφοροποιείται ελαφρώς από το συνήθη ορισμό αυτής της έννοιας και παρουσιάζει ορισμένες ομοιότητες με τη μετεγκατάσταση (offshoring). Προκειμένου να είναι δυνατή η διάκριση, μπορούμε να αναφερόμαστε σε «υπεργολαβία στο εξωτερικό».

1.3 Η υπεργολαβία στο εξωτερικό οφείλεται σε μία σειρά αιτιών, εκ των οποίων η σημαντικότερη είναι το χαμηλό κόστος εργασίας (χαμηλοί μισθοί ή/και περιορισμένη κοινωνική ασφάλεια). Επιπλέον, η τιμή των πρώτων υλών ή η εγγύτητα προς τις νέες αναπτυσσόμενες αγορές αποτελούν επίσης καθοριστικούς παράγοντες, όπως και τα πλεονεκτήματα στο επίπεδο του κόστους τα οφειλόμενα σε λιγότερο αυστηρές περιβαλλοντικές νομοθεσίες ή τα φορολογικά πλεονεκτήματα.

1.3.1 Η υπεργολαβία στο εξωτερικό δεν αποτελεί καινοφανές φαινόμενο. Πρόκειται για μία οργάνωση της παραγωγής βασισμένη στον καταμερισμό της εργασίας στο πλαίσιο της οποίας οι επιχειρήσεις ειδικεύονται στις δραστηριότητες στις οποίες έχουν τις καλύτερες επιδόσεις και το χαμηλότερο κόστος. Οι τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών χαμηλού κόστους επιταχύνουν αυτή την εξέλιξη και καθιστούν δυνατές τις διεθνείς συναλλαγές σε πολυάριθμους νέους τομείς, και κυρίως στον τομέα των υπηρεσιών.

1.3.2 Η ύπαρξη ενός ελάχιστου δαπανηρού και αποτελεσματικού δικτύου μεταφορών αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για την υπεργολαβία στο εξωτερικό.

1.4 Ο όγκος των διεθνών συναλλαγών εμπορευμάτων είναι δεκαπέντε φορές μεγαλύτερος από εκείνον του 1950, ενώ το μερίδιό του επί του παγκόσμιου ΑΕγχΠ τριπλασιάστηκε. Το διεθνές εμπόριο υπηρεσιών έχει φθάσει ποσοστό ανάπτυξης συγκρίσιμο με εκείνο των καταναλωτικών αγαθών και αυξάνεται με ρυθμό ταχύτερο από το ΑΕγχΠ. Οι υπηρεσίες αντιπροσωπεύουν περίπου το 20 % του διεθνούς εμπορίου.

1.5 Από το 1992 μέχρι το 2003, το μερίδιο των ενδιάμεσων προϊόντων και των προϊόντων εξοπλισμού επί των συνολικών εισαγωγών αυξήθηκε (από 52,9 % σε 54,1 % για τα πρώτα και από 14,9 % σε 16,6 % για τα δεύτερα), ενώ το μερίδιο των καταναλωτικών αγαθών ελαφρώς μειώθηκε. Στον τομέα των ενδιάμεσων προϊόντων παρατηρείται μία σαφής μετάθεση της ζήτησης προς την κατηγορία των ανταλλακτικών και εξαρτημάτων.

1.6 Σε περιφερειακό επίπεδο επίσης, οι τάσεις εξελίσσονται κατά έντονα διαφορετικό τρόπο. Αν και τα μερίδια των ενδιάμεσων προϊόντων στις εισαγωγές της ΕΕ-15, της Ιαπωνίας και των ΗΠΑ μειώθηκαν, αντίθετως αυξήθηκε στην Κίνα, τη Νοτιοανατολική Ασία και στα νέα κράτη μέλη της ΕΕ (ΕΕ-10).

1.7 Η ταχεία αύξηση του εμπορίου υπηρεσιών αφορά κυρίως την κατηγορία «λοιπές υπηρεσίες», στην οποία περιλαμβάνονται οι υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις. Από αυτή την άποψη, οι τομείς των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών καθώς και των υπηρεσιών πληροφορικής και πληροφόρησης είναι ιδιαίτερα δυναμικοί. Οι μεγάλοι κερδοσήμενοι της υπεργολαβίας των υπηρεσιών είναι οι ΗΠΑ, η ΕΕ-15 και η Ινδία, με την τελευταία να αποτελεί τη χώρα που, σε σχετικούς όρους, εμφανίζει τα περισσότερα κέρδη.

1.8 Συνολικά, η ΕΕ πέτυχε να διατηρήσει την ηγετική θέση της στο παγκόσμιο εμπόριο, τόσο στον τομέα των αγαθών όσο και των υπηρεσιών. Η ευρωπαϊκή οικονομία καταλαμβάνει την πρώτη θέση σε ευρύ φάσμα βιομηχανιών μέσης τεχνολογίας και σε αγαθά υψηλής έντασης κεφαλαίου. Εντούτοις, το αυξανόμενο εμπορικό της έλλειμμα προς την Ασία και οι μάλλον αδύναμες επιδόσεις της σε τομείς σχετικούς με τις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών είναι ανησυχητικές.

1.9 Η υπεργολαβία στο εξωτερικό εντείνει τις εμπορικές συναλλαγές, γεγονός που ενισχύει γενικά την ευημερία. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι όλοι δεν εξέρχονται κερδοσήμενοι και τις περισσότερες φορές είναι ευκολότερο να εντοπισθούν οι χαμένοι, στο μέτρο που οι συνέπειες της υπεργολαβίας είναι άμεσες (για παράδειγμα, οι εργαζόμενοι που χάνουν την εργασία τους).

1.10 Λαμβανομένου υπόψη ότι, συνολικά, το εμπόριο ενδιάμεσων προϊόντων εξελίσσεται ευνοϊκά για την ΕΕ, ενδείκνυται να ενθαρρυνθεί αυτό ώστε η ΕΕ να υιοθετήσει θετική και ενεργητική στάση έναντι των ελεύθερων και δίκαιων εμπορικών συναλλαγών σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς και ενεργητική στρατηγική έναντι της παγκοσμιοποίησης, δεδομένου ότι, εντός της ΕΕ, θα πρέπει να δοθεί η μεγαλύτερη δυνατή προσοχή στην κατανομή των οφελών που απορρέουν από αυτήν.

1.11 Η ΕΕ οφείλει να υπερασπιστεί ένα παγκόσμιο εμπόριο που εγγυάται ισότιμους όρους και οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική βιώσιμη ανάπτυξη.

1.12 Η ΕΕ θα πρέπει να έχει επίγνωση των ισχυρών σημείων της και να τα επεκτείνει. Ειδικότερα, οι προαναφερόμενοι τομείς μέσης τεχνολογίας συχνά απαιτούν ιδιαίτερα μεγάλο δυναμικό καινοτομίας. Ωστόσο, είναι επίσης απαραίτητο να πραγματοποιούνται επενδύσεις και σε νέους τομείς τόσο από υλική άποψη όσο και από άποψη ιδεών.

1.13 Λαμβανομένης υπόψη της ανάπτυξης που προϋποθέτει η υπεργολαβία στο εξωτερικό, απαιτούνται περισσότερες και περισσότερο διαφοροποιημένες αναλύσεις. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να αναθέσει τη δρομολόγηση αναλύσεων που θα συμπεριλαμβάνουν και δυναμικά σενάρια, με μεσοπρόθεσμο και βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, και να εμπλέξει σε αυτές και τους ενδιαφερόμενους παράγοντες. Οι εν λόγω αναλύσεις θα μπορούσαν να αποτελούν μέρος τομεακών ερευνών πραγματοποιούμενων εντός του πλαισίου της νέας βιομηχανικής πολιτικής και θα μπορούσαν επίσης να χρησιμοποιηθούν ως βάση για συζητήσεις στο πλαίσιο του τομεακού κοινωνικού διαλόγου.

1.14 Η στρατηγική της Λισσαβόνας προσφέρει τις βασικές απαντήσεις στις προκλήσεις που θέτει στην Ευρώπη η ολοκλήρωση του παγκόσμιου εμπορίου και η αυξανόμενη ανάθεση σε υπεργολαβία στο εξωτερικό της ευρωπαϊκής παραγωγής. Από την άποψη αυτή, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι τα παρακάτω σημεία είναι αποφασιστικής σημασίας για να καταστεί η Ευρώπη ανταγωνιστική και να μπορέσει να προσαρμοστεί στην παγκοσμιοποίηση:

- Η ολοκλήρωση και η ενίσχυση της εσωτερικής αγοράς
- Η προώθηση της καινοτομίας
- Η ενθάρρυνση της απασχόλησης.

2. Αιτιολογία και πλαίσιο της γνωμοδότησης

2.1 Οι μετατοπίσεις των ροών εμπορικών συναλλαγών και η αυξανόμενη ενσωμάτωση των εθνικών οικονομιών στο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα οφείλονται σε ευρύ φάσμα παραγόντων (ελευθέρωση των εμπορικών συναλλαγών, μείωση του κόστους μεταφορών και επικοινωνιών, αύξηση των εισοδημάτων, επιτάχυνση του διεθνούς καταμερισμού της εργασίας, κλπ.). Μεταξύ αυτών των παραγόντων, ένας από τους σημαντικότερους είναι η ανάπτυξη της διεθνούς κατανομής της παραγωγής που προκάλεσε την αύξηση του όγκου των συναλλαγών ενδιάμεσων προϊόντων (αγαθών και υπηρεσιών) στις διάφορες φάσεις της παραγωγικής διαδικασίας. Αυτή η άνθηση του εμπορίου ενδιάμεσων προϊόντων (η εν προκειμένω αποκαλούμενη «υπεργολαβία») καταδεικνύει την αναδιοργάνωση που υπέστησαν πολυάριθμες παραγωγικές διαδικασίες σε παγκόσμιο και περιφερειακό επίπεδο και πλέον αφορά πολυάριθμους τομείς της οικονομίας των υπηρεσιών.

2.2 Τα παραδοσιακά συγκριτικά πλεονεκτήματα που χαρακτηρίζουν τα επαγγελματικά προσόντα των εργαζομένων και η τεχνολογία τους σε ό,τι αφορά τα προϊόντα και τις παραγωγικές διαδικασίες των βιομηχανικών χωρών φαίνεται να αντιμετωπίζουν αυξανόμενη πίεση από διάφορες πλευρές. Η ΕΕ αντιμετωπίζει ένα ταχέα εξελισσόμενο περιβάλλον το οποίο εξελίσσεται ταχέως και νέους ανταγωνιστές οι οποίοι εμφανίστηκαν σε πολυάριθμους τομείς της βιομηχανίας και των υπηρεσιών με μεγάλη προστιθέμενη αξία. Έτσι πολλαπλασιάζονται ταχύτατα οι προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι επιχειρήσεις της ΕΕ.

2.3 Το εμπόριο ενδιάμεσων προϊόντων αποτελεί έναν από τους κύριους φορείς των βιομηχανικών μεταλλαγών και αντιστοιχεί σε μια ιδιαίτερη μορφή της διεθνούς κατανομής της εργασίας, η οποία αντικαθιστά ταχύτερα τις περισσότερες παραδοσιακές μορφές διεθνοποίησης. Προφανώς, η παγκοσμιοποίηση των αγορών, σε συνδυασμό με την τεχνολογική πρόοδο, επέτρεψε τον καταμερισμό της παραγωγικής διαδικασίας ενός συγκεκριμένου προϊόντος σε πολυάριθμα διαδοχικά στάδια, ανάντη και κατόντη, τα οποία κατανομούνται συχνά μεταξύ περισσότερων χωρών.

2.4 Στην παρούσα γνωμοδότηση θα εξεταστεί, κατά πρώτον, ο τρόπος με τον οποίο η ανάπτυξη στις ασιατικές χώρες (και κυρίως στην Κίνα και την Ινδία), καθώς και η ένταξη των νέων κρατών μελών στην ΕΕ ενθαρρύνουν το φαινόμενο της υπεργολαβίας των αγαθών και των υπηρεσιών. Στην συνέχεια, θα αναλυθεί αν και σε ποιο βαθμό η ΕΕ έχει αποδυναμωθεί από την εμφάνιση των νέων παγκόσμιων εμπορικών δυνάμεων και από τις αλλαγές που υφίστανται, εξαιτίας αυτής, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα σε παγκόσμιο επίπεδο, και, ειδικότερα, στις αγορές όπου η ΕΕ καταλαμβάνει ηγετική θέση. Αυτές οι αγορές αντιστοιχούν ουσιαστικά σε τομείς που χαρακτηρίζονται από τεχνολογίες μέσου επιπέδου και από αγαθά υψηλής έντασης κεφαλαίου, όπως για παράδειγμα η αυτοκινητοβιομηχανία, η φαρμακοβιομηχανία ή η κατασκευή ειδικού εξοπλισμού.

2.5 Στην παρούσα γνωμοδότηση δεν εξετάζονται οι μετεγκαταστάσεις, δεδομένου ότι το θέμα αυτό αποτέλεσε ήδη αντικείμενο γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ.

2.6 Εν συντομία, στην παρούσα γνωμοδότηση εξετάζεται ένα ενδιαφέρον βιομηχανικό φαινόμενο το οποίο θα υποχρεώσει τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να αναπτύξουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματά τους, από τα οποία επωφελήθηκαν μέχρι σήμερα και τα οποία πλέον δεν είναι εγγυημένα, ούτε καν σε εντελώς νέους οικονομικούς τομείς όπως η οικονομία των υπηρεσιών. Μέσω μίας εμπειριστατικής ανάλυσης αυτής της διαδικασίας, θα καταστεί δυνατόν να εντοπιστούν οι τομείς που βρίσκονται ήδη ή θα βρεθούν σε κατάσταση αδυναμίας και να προειδοποιηθούν οι βιομηχανικοί παράγοντες της ΕΕ προκειμένου να λάβουν εκ των προτέρων τις κατάλληλες αποφάσεις.

3. Η εξέλιξη του παγκόσμιου εμπορίου

3.1 Η ανάλυση που ακολουθεί βασίζεται σε μία μελέτη που δημοσίευσε η Γενική Διεύθυνση Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στο τεύχος 259 του Οκτωβρίου 2006 των «Economic Papers»⁽¹⁾.

3.1.1 Η εν λόγω μελέτη αναφέρεται στην περίοδο 1999-2003, μία ενδιαφέρουσα περίοδο στο μέτρο που οι καθοριστικές αλλαγές για την Ευρώπη έλαβαν χώρα στο παγκόσμιο εμπόριο στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Σε αυτή την περίοδο, η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας έλαβε ενεργότερο μέρος στο διεθνές εμπόριο και τελικά εντάχθηκε στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου. Η υλοποίηση της ενιαίας αγοράς συνεχίστηκε και επέτρεψε την εμβάθυνση της ολοκλήρωσης στους κόλπους της ΕΕ. Η εσωτερική αγορά επεκτάθηκε ως συνέπεια του πολιτικού και οικονομικού ανοίγματος των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της ενσωμάτωσής τους στην ΕΕ. Στην αρχή αυτής της περιόδου, η ΕΕ αποτελούνταν από 12 κράτη μέλη, ενώ σήμερα αποτελείται από 27.

3.1.2 Την ίδια περίοδο πραγματοποιήθηκαν θεμελιώδεις αλλαγές στην Ινδία, τη Ρωσία και τη Λατινική Αμερική (κυρίως στη Βραζιλία), οι οποίες ενίσχυσαν τη θέση αυτών των χωρών στο παγκόσμιο εμπόριο.

(1) Economic Papers Nummer 259: «Global trade integration and outsourcing: How well is the EU coping with the new challenges» των Karel Havík και Kierian Mc Morrow.

3.1.3 Στο τέλος της εξεταζόμενης περιόδου δεν υπήρχαν αξιόπιστα δεδομένα για το διάστημα μετά το 2003, ώστε να είναι αδύνατο να δοθούν ακριβείς πληροφορίες για την εξέλιξη της κατάστασης. Εντούτοις μπορεί να θεωρηθεί ότι οι τάσεις που εκφράζονται στη μελέτη όσον αφορά την ΕΕ-10 ισχύουν και για τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία. Αυτό καταδεικνύει και το παράδειγμα της κλωστοϋφαντουργίας που επιβεβαιώνει το ρυθμό της εμφανιζόμενης εξέλιξης.

3.2 Ο όγκος των διεθνών συναλλαγών εμπορευμάτων είναι δεκαπέντε φορές μεγαλύτερος από εκείνον του 1950, ενώ το μερίδιό του επί του παγκόσμιου ΑΕγχΠ τριπλασιάστηκε. Το διεθνές εμπόριο υπηρεσιών έχει φθάσει ποσοστό ανάπτυξης συγκρίσιμο με εκείνο των καταναλωτικών αγαθών (από το 1990 κατά μέσο όρο περίπου 6 % ετησίως) και αυξάνεται με ρυθμό ταχύτερο από το ΑΕγχΠ. Οι υπηρεσίες αντιπροσωπεύουν περίπου το 20 % του διεθνούς εμπορίου.

3.2.1 Η γενική εξέλιξη είναι μάλλον σταθερή, αν και παρατηρούνται σαφείς διαφορές στους ρυθμούς ανάπτυξης των διαφόρων κατηγοριών προϊόντων και υπηρεσιών.

3.2.2 Όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγή, ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες της εξέλιξης του παγκόσμιου εμπορίου είναι ο διεθνής καταμερισμός της εργασίας. Αυτός έχει ως αποτέλεσμα τη συνεχή πρόοδο του εμπορίου ενδιάμεσων αγαθών και υπηρεσιών. Αυτή η άνθηση του εμπορίου ενδιάμεσων προϊόντων (π.χ. ημιτελή προϊόντα, ανταλλακτικά και εξαρτήματα) ή η «υπεργολαβία» καταδεικνύει την αναδιοργάνωση που υπέστησαν πολυάριθμες παραγωγικές διαδικασίες, σε παγκόσμιο και σε περιφερειακό επίπεδο μάλλον παρά σε εθνικό, και ανακλά τη σημαντική αύξηση της ροής άμεσων εξωτερικών επενδύσεων, οι οποίες από ποσοστό κάτω του 5 % του παγκόσμιου ΑΕγχΠ το 1980 ανήλθαν σε περισσότερο από 15 % αυτού στα τέλη της δεκαετίας του 1990. Από την άποψη αυτή θα πρέπει να επισημανθεί ότι όλες οι άμεσες εξωτερικές επενδύσεις δεν συνδέονται αυτομάτως με την υπεργολαβία.

3.2.3 Η παγκοσμιοποίηση των συστημάτων παραγωγής η οποία, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη αποτελεσματικών τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ), οδηγεί στην υπεργολαβία ή, για να χρησιμοποιήσουμε έναν άλλο όρο, την «κάθετη εξειδίκευση», κατακτά και πολυάριθμους κλάδους του τομέα των υπηρεσιών.

3.2.4 Η διεθνοποίηση των παραγωγικών διαδικασιών, σε περιφερειακό και σε παγκόσμιο επίπεδο, ενισχύει όλο και περισσότερο τις συναλλαγές μεταξύ των βιομηχανιών και μεταξύ των επιχειρήσεων. Οι εξαγωγές μίας δεδομένης βιομηχανίας μίας χώρας εξαρτάται όλο και περισσότερο από τις εισαγωγές ενδιάμεσων αγαθών που παρήχθησαν από την ίδια βιομηχανία ή τη θυγατρική μιας πολυεθνικής.

3.3 Επισκόπηση του εμπορίου ανά στάδιο παραγωγής

3.3.1 Βάσει της ταξινόμησης ανά μεγάλες οικονομικές κατηγορίες των Ηνωμένων Εθνών (Broad Economic Categories BEC), τα αγαθά μπορούν να ταξινομηθούν ανάλογα με την τελική χρήση τους (για παράδειγμα, ενδιάμεσα προϊόντα, καταναλωτικά αγαθά ή προϊόντα εξοπλισμού).

3.3.2 Από το 1992 μέχρι το 2003, το μερίδιο των ενδιάμεσων προϊόντων και των προϊόντων εξοπλισμού επί των συνολικών εισαγωγών αυξήθηκε (από 52,9 % σε 54,1 % για τα πρώτα και από 14,9 % σε 16,6 % για τα δεύτερα), ενώ το μερίδιο των καταναλωτικών αγαθών ελαφρώς μειώθηκε. Στον τομέα των ενδιάμεσων προϊόντων παρατηρείται μία σαφής μετάθεση της ζήτησης προς την

κατηγορία των ανταλλακτικών και εξαρτημάτων, κυρίως στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας και των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών.

3.3.3 Σε περιφερειακό επίπεδο επίσης οι τάσεις εξελίσσονται κατά έντονα διαφορετικό τρόπο. Αν και τα μερίδια των ενδιάμεσων προϊόντων στις εισαγωγές της ΕΕ-15, της Ιαπωνίας και των ΗΠΑ μειώθηκε, στην Κίνα, τη Νοτιοανατολική Ασία και στα νέα κράτη μέλη της ΕΕ (ΕΕ-10) αυξήθηκε.

3.4 Οι ανωτέρω παρατηρήσεις δεν λαμβάνουν υπόψη τους το εμπόριο και τις τάσεις στην ΕΕ-15. Εντούτοις θα πρέπει να επισημανθεί ότι εντός της ΕΕ-15 πραγματοποιήθηκε το μεγαλύτερο μέρος των συναλλαγών μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών της ΕΕ (από δύο τρίτα μέχρι 80 %). Κατά συνέπεια, η υπεργολαβία υπολογίζεται μόνο βάσει του εξωτερικού εμπορίου ενδιάμεσων προϊόντων, προσέγγιση που διαφοροποιείται από το συνήθη ορισμό και παρουσιάζει ορισμένες ομοιότητες με τη μετεγκατάσταση. Προκειμένου να είναι δυνατή η διάκριση, μπορούμε να αναφερόμαστε σε «υπεργολαβία στο εξωτερικό».

4. Οι αιτίες της άνθησης της υπεργολαβίας στο εξωτερικό

4.1 Αν και οι λόγοι για τους οποίους μία επιχείρηση αποφασίζει να μεταφέρει τις εμπορικές δραστηριότητές της στο εξωτερικό συνολικώς ή μερικώς είναι πολυάριθμοι και ποικίλοι, το χαμηλό κόστος εργασίας φαίνεται να αποτελεί τον κύριο λόγο. Εντούτοις, και άλλοι παράγοντες, όπως οι φθηνότερες πρώτες ύλες ή η εγγύτητα των αναπτυσσόμενων αγορών διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο. Η χαμηλή παραγωγικότητα, η αβεβαιότητα των νομικών συστημάτων, οι ελλείψεις υποδομών, οι δυσμενείς εμπορικές συνθήκες (π.χ. δασμοί και κανόνες) και η περιορισμένη δυνατότητα ελέγχου και αντιμετώπισης των προβλημάτων που παρουσιάζονται μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά ανάλογη απόφαση.

4.2 Το φαινόμενο των επιχειρήσεων που μεταφέρουν τα κέντρα παραγωγής τους ή προμηθεύονται από άλλου προϊόντα τα οποία προηγουμένως παρήγαγαν οι ίδιες δεν είναι καινοφανές. Εδώ και πολλά χρόνια η αντικατάσταση της εθνικής εργασίας από εργασία στο εξωτερικό αποτελεί συνήθη πρακτική σε όλες τις βιομηχανικές χώρες. Η υπεργολαβία είναι συνώνυμη του καταμερισμού της εργασίας και επιχειρήσεων που παραμένουν ανταγωνιστικές και διατηρούν τον έλεγχο των δαπανών ειδικευόμενες σε δραστηριότητες στις οποίες διαπρέπουν. Το νέο στοιχείο κατά τα τελευταία έτη είναι το γεγονός ότι οι τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) επέτρεψαν την υπεργολαβία μιας σειράς υπηρεσιών καθώς και της παραγωγής αγαθών. Επί του παρόντος, οι τεχνολογίες πληροφοριών και η φθηνή επικοινωνία επιτρέπουν στις επιχειρήσεις την ανάθεση σε υπεργολαβία των περισσότερων από τις δραστηριότητες που μπορούν να αναπαράχθουν/εκτελεστούν με ψηφιακό τρόπο, όπως για παράδειγμα δραστηριότητες υποστήριξης των ΤΠ, οργανωτικής υποστήριξης, τηλεφωνικών κέντρων, λογισμικού προγραμματισμού και ορισμένες δραστηριότητες Ε&Α.

4.2.1 Κατά τον ίδιο τρόπο, οι ΤΠΕ επέτρεψαν επίσης την υπεργολαβία σε μεγαλύτερη κλίμακα της παραγωγής προϊόντων, στο μέτρο που είναι στο εξής δυνατός ο εφοδιασμός με ενδιάμεσα παραγωγικά από πολλούς προμηθευτές. Οι τεχνικές παραγωγής «άμεσης ανταπόκρισης» (just-in-time) βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στις ΤΠΕ, προκειμένου να συντονίζονται ταυτόχρονα η παραγωγή και ο εφοδιασμός με ανταλλακτικά και εξαρτήματα από διάφορους κατασκευαστές που είναι εγκατεστημένοι σε διαφορετικές αποστάσεις.

4.3 Κανονικά, οτιδήποτε μπορεί να δοθεί σε υπεργολαβία είναι δυνατόν να δοθεί και σε υπεργολαβία στο εξωτερικό. Η υπεργολαβία στο εξωτερικό είναι δυνατόν να συνίσταται στη μεταφορά ορισμένων καθηκόντων μιας επιχείρησης στο εξωτερικό ή σε έναν ανεξάρτητο προμηθευτή.

Αν και δεν πρόκειται για καινοφανές φαινόμενο, η ταχεία ανάπτυξη των ΤΠΕ και η απορρέουσα μείωση του κόστους των επικοινωνιών εισήγαγαν στο δίκτυο του διεθνούς εμπορίου μεγάλο αριθμό νέων παραγωγικών μέσων, και ιδιαίτερα στον τομέα των υπηρεσιών. Επί του παρόντος, υπηρεσίες όπως ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός, η ανάγνωση ακτινογραφιών από ραδιολόγους ή ορισμένες νομικές υπηρεσίες μπορούν να μεταφερθούν στο εξωτερικό. Η ανάπτυξη των ΤΠΕ επέκτεινε επομένως τις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές μειώνοντας το κόστος των τραπεζικών συναλλαγών και επιτρέποντας την εμπορία νέων προϊόντων. Αυτό θυμίζει τον αντίκτυπο του διεθνούς συστήματος μεταφοράς με εμπορευματοκιβώτια κατά τη δεκαετία του 1950, στο οποίο οφείλεται κυρίως η άνθηση του διεθνούς εμπορίου (2).

4.4 Η παρούσα γνωμοδότηση επικεντρώνεται στην υπεργολαβία στο εξωτερικό. Εντούτοις, στη γενική πολιτική συζήτηση αυτή η έννοια συχνά συνδέεται με το θέμα των άμεσων εξωτερικών επενδύσεων (ΑΕΕ). Για παράδειγμα, ορισμένες εξελίξεις παρουσιάζονται συχνά ως μορφές υπεργολαβίας/υπεργολαβίας στο εξωτερικό, αλλά στην πραγματικότητα αποτελούν μέρος μιας επέκτασης των εμπορικών δραστηριοτήτων στο εξωτερικό, προκειμένου να καλυφθούν ανάγκες των τοπικών αγορών. Για να καταστεί σαφές εάν η μεταφορά μιας παραγωγικής μονάδας συνιστά υπεργολαβία στο εξωτερικό θα πρέπει να καθοριστεί ποια αγορά πρόκειται να καλυφθεί από αυτό. Η επέκταση των εμπορικών επιχειρήσεων στο εξωτερικό με μοναδικό σκοπό την εξυπηρέτηση ξένων αγορών (ορίζοντες ΑΕΕ) δεν θα έχει κατ' ανάγκη αρνητικές συνέπειες, έστω και βραχυπρόθεσμα, για την απασχόληση στη χώρα προέλευσης. Αντίθετα, αυτή μπορεί να έχει ιδιαίτερα θετικό αντίκτυπο τόσο από άποψη κέρδους όσο και απασχόλησης στην έδρα της επιχείρησης.

4.5 Φυσικά, οι επιχειρήσεις δεν μεταφέρουν την παραγωγή τους μόνο για λόγους χαμηλότερου κόστους εργασίας (χαμηλότεροι μισθοί ή/και περιορισμένη κοινωνική ασφάλιση) και εγγύτητας προς ορισμένες αγορές. Αυτή η ενέργειά τους μπορεί να οφείλεται και σε λόγους χαμηλότερου κόστους χάρη σε πιο επικείμενα περιβαλλοντικές νομοθεσίες και φορολογικά πλεονεκτήματα. Ένα ενδιαφέρον παράδειγμα πρόσφατης υπεργολαβίας στο εξωτερικό είναι εκείνο της ευρωπαϊκής τσιμεντοβιομηχανίας. Εξαιτίας της μεγάλης αύξησης της τιμής της ενέργειας στην Ευρώπη (οφειλόμενης κυρίως στο σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής CO₂ της ΕΕ) και των άμεσων περιορισμών στις εκπομπές CO₂ που ισχύουν για τη βιομηχανία, ορισμένοι ευρωπαίοι παραγωγοί τσιμέντου ανέθεσαν σε υπεργολαβία στην Κίνα την παραγωγή κλίνκερ.

4.6 Τέλος, ένα αποτελεσματικό και οικονομικό σύστημα μεταφορών αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για την υπεργολαβία στο εξωτερικό και αυτό συνιστά έναν πολύ σημαντικό παράγοντα.

5. Η υπεργολαβία της παραγωγής εμπορευμάτων

5.1 Η υπεργολαβία, η οποία ορίζεται στη μελέτη ως η μεταφορά ορισμένων μερών της παραγωγής σε εξωτερικούς προμηθευτές ή σε ίδιες εγκαταστάσεις που βρίσκονται στο εξωτερικό της ΕΕ, αντανάκλαται στους εξής παράγοντες:

(2) Η μεταφορά με εμπορευματοκιβώτια είναι ένα διατροφικό σύστημα μεταφοράς γενικού φορτίου ή προϊόντων σε παρτίδες με τη χρήση εμπορευματοκιβωτίων πρότυπου ISO. Τα αγαθά μπορούν να μεταφερθούν εύκολα από το έναν τόπο στο άλλο σε αυτά τα εμπορευματοκιβώτια, τα οποία είναι δυνατόν να φορτώνονται σε εμπορικά πλοία, φορτηγά, σιδηροδρόμους, αυτοκίνητα και αεροπλάνα. Η μεταφορά με εμπορευματοκιβώτια θεωρείται ως η καλύτερη καινοτομία στον τομέα της εφοδιαστικής και προκάλεσε επανάσταση στη μεταφορά φορτίου κατά τον 20ο αιώνα, ενώ μείωσε σε μεγάλο βαθμό το ναυτιλιακό κόστος.

— Η διεθνοποίηση των παραγωγικών δομών και η αύξηση των παγκόσμιων άμεσων εξωτερικών επενδύσεων ενισχύουν τις εμπορικές συναλλαγές σε παγκόσμιο επίπεδο.

— Το μερίδιο των ενδιάμεσων προϊόντων (και κυρίως των ανταλλακτικών και των εξαρτημάτων) και των προϊόντων εξοπλισμού επί των παγκόσμιων εισαγωγών αυξάνεται. Ως εκ τούτου αυξάνονται και οι συναλλαγές μεταξύ βιομηχανιών και επιχειρήσεων.

— Σημειώνεται σαφής αύξηση των συμπληρωματικών εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των βιομηχανικών και των αναπτυσσόμενων ή αναδυόμενων χωρών. Το μερίδιο των ενδιάμεσων προϊόντων στις εισαγωγές στην ΕΕ-15, τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία μειώνεται, ενώ, την ίδια στιγμή, αυτό αυξάνεται στους λιγότερο ανεπτυγμένους περιφερειακούς εταίρους τους.

— Η υπεργολαβία ορισμένων τμημάτων της παραγωγής αποτελεί ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της αυτοκινητοβιομηχανίας και των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών, δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις αυτών των τομέων δραστηριοποιούνται σε παγκόσμιο επίπεδο.

6. Η υπεργολαβία των υπηρεσιών

6.1 Το παγκόσμιο εμπόριο υπηρεσιών γνώρισε ταχεία ανάπτυξη από τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Σημείωσε ποσοστά ανάπτυξης παρόμοια με εκείνα του εμπορίου αγαθών και αυξάνεται συνεπώς ταχύτερα από το ΑΕγχΠ. Το μερίδιο των υπηρεσιών επί του παγκόσμιου ΑΕγχΠ αυξήθηκε από 3,8 % το 1992 σε 5,7 % το 2003.

6.2 Ενώ ο ρυθμός ανάπτυξης του τομέα των μεταφορών και του τουρισμού προσεγγίζει εκείνον του ΑΕγχΠ, η κατηγορία «λοιπές υπηρεσίες», η οποία αντιστοιχεί στις υπηρεσίες στις επιχειρήσεις, καταγράφει ταχεία αύξηση, στην οποία περιλαμβάνονται οι υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις. Από αυτή την άποψη, οι τομείς των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών καθώς και των υπηρεσιών πληροφορικής και πληροφόρησης είναι ιδιαίτερα δυναμικοί.

6.3 Εάν συγκρίνουμε τα καθαρά αποτελέσματα (εξαγωγές πλην τις εισαγωγές) διαπιστώνεται ότι οι μεγάλοι κερδισμένοι της υπεργολαβίας των υπηρεσιών είναι οι ΗΠΑ, Η ΕΕ-15 και η Ινδία, με την τελευταία να αποκομίζει, σε σχετικούς όρους, το μεγαλύτερο όφελος.

7. Τα ισχυρά και τα αδύναμα σημεία της ΕΕ

7.1 Από το 1990, η ΕΕ πέτυχε να διατηρήσει εν γένει την ηγετική θέση της στο παγκόσμιο εμπόριο, τόσο στον τομέα των αγαθών όσο και των υπηρεσιών. Αυτό οφείλεται, ως ένα βαθμό, στο γεγονός ότι η φάση έντασης των επενδύσεων της παγκόσμιας διαδικασίας ανάκαμψης στις αρχές της δεκαετίας του 1990 ευνόησε τις βιομηχανίες που παρήγαγαν αγαθά υψηλής έντασης κεφαλαίου, ένα πεδίο στο οποίο η ΕΕ διατηρεί μία σχετικά ισχυρή θέση. Η ευρωπαϊκή οικονομία καταλαμβάνει την πρώτη θέση σε σημαντικό αριθμό βιομηχανιών μέσης τεχνολογίας και στον τομέα αγαθών υψηλής έντασης κεφαλαίου. Τα ισχυρά της σημεία είναι συγκεκριμένα οι τομείς της παγκόσμιας κατασκευής αυτοκινήτων, της φαρμακοβιομηχανίας, της κατασκευής ειδικού εξοπλισμού, καθώς και των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών στις επιχειρήσεις.

7.1.1 Στο διάστημα από το 1992 μέχρι το 2003, το εξωτερικό εμπορικό πλεόνασμα της ΕΕ ανήλθε από 0,5 % σε 1,5 % επί του ΑΕγχΠ και συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη της.

7.1.2 Ένα από τα κύρια ισχυρά σημεία της ΕΕ είναι αναμφίβολα η εσωτερική αγορά της, η οποία, πέραν του σταθερού νομικού πλαισίου που προσφέρει, συνιστά και μία ανάλογα μεγάλη εγχώρια αγορά. Με τη διεύρυνση, ένα μέρος της υπεργολαβίας κατέληξε στα νέα κράτη μέλη.

7.1.3 Στη μελέτη καταδεικνύεται ότι σε ορισμένους παραγωγικούς τομείς, όπως εκείνον της αυτοκινητοβιομηχανίας; η εξωτερική υπεργολαβία τείνει να επικεντρωθεί σε συγκεκριμένες περιοχές (από την ΕΕ-15 στα νέα κράτη μέλη, από τις ΗΠΑ στο Μεξικό και τη Βραζιλία, από την Ιαπωνία στη Νοτιοανατολική Ασία και την Κίνα). Αυτό εξηγείται σε μεγάλο βαθμό από το κόστος που συνεπάγεται η γεωγραφική απόσταση, όπως για παράδειγμα, για τις μεταφορές. Στην περίπτωση των νέων τεχνολογιών και υπηρεσιών, εντούτοις, αυτό το κόστος διαδραματίζει λιγότερο σημαντικό ρόλο.

7.2 Παράλληλα, όμως, στη μελέτη επισημαίνονται ορισμένα πεδία που προκαλούν ανησυχία, τόσο από γεωγραφικής απόψεως, όσον αφορά το αυξανόμενο εμπορικό έλλειμμα της ΕΕ έναντι της Ασίας γενικά, όσο και από τεχνολογικής απόψεως, όσον αφορά με τις σχετικά περιορισμένες επιδόσεις της ΕΕ στον τομέα των ΤΠΕ. Ένας ιδιαίτερος παράγοντας που, εν προκειμένω, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη είναι το γεγονός ότι ορισμένες αναπτυσσόμενες χώρες επιχειρούν να προοδεύσουν ταχέως στην αλυσίδα αξίας και, ως εκ τούτου, πραγματοποιούν σημαντικές επενδύσεις στην Ε&Α και την κατάρτιση.

7.2.1 Επί του παρόντος, η επιτυχία της Ασίας στο παγκόσμιο εμπόριο σημειώνεται σε τομείς όπως οι ΤΠΕ στους οποίους η Ευρώπη σημειώνει μικρότερη πρόοδο σε σύγκριση με τομείς όπως η αυτοκινητοβιομηχανία, η φαρμακοβιομηχανία ή η βιομηχανία χημικών προϊόντων. Κατά την τελευταία δεκαετία, πολλές ασιατικές χώρες εξειδικεύτηκαν στην εξαγωγή προϊόντων ΤΠΕ⁽³⁾. Λαμβανομένης υπόψη της περαιτέρω ανάπτυξης αυτών των χωρών, θα πρέπει να αναμένεται ότι αυτές θα στρέψουν την προσοχή τους και σε βιομηχανίες στις οποίες μέχρι σήμερα κυριαρχούσε η Ευρώπη (π.χ. κλωστοϋφαντουργία).

7.2.2 Η ΕΕ και η Κίνα παρουσιάζουν έντονη συμπληρωματικότητα όσον αφορά τις εμπορικές δομές τους, με την ΕΕ να εξειδικεύεται στη μέση και υψηλή τεχνολογία και τα κεφαλαιουχικά αγαθά και την Κίνα να επικεντρώνεται στη χαμηλή τεχνολογία και τους παραγωγικούς τομείς που σχετίζονται με την ένταση εργασίας και τις ΤΠΕ. Αυτή η συμπληρωματικότητα μεταφράζεται άμεσα σε ευνοϊκούς όρους για την ΕΕ όσον αφορά τις εμπορικές τάσεις, με πολλά κράτη μέλη της ΕΕ να αποκομίζουν επί του παρόντος σημαντικά κέρδη από τη διαμόρφωση των τιμών έναντι αναδυόμενων δυνάμεων της αγοράς όπως είναι η Κίνα. Αυτά τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι οι διαδικασίες κάλυψης της απόστασης των μεγάλων αναδυόμενων οικονομιών, όπως της Κίνας, μπορούν να είναι αμοιβαία επωφελείς, με σημαντικά κέρδη όσον αφορά το κατά κεφαλήν εισόδημα τόσο για τον αναπτυσσόμενο όσο και για τον αναπτυσσόμενο κόσμο.

(3) Φθίνεις παραγωγικές εγκαταστάσεις στις οποίες μεταποιούνται ακριβά προϊόντα υψηλής τεχνολογίας των ΗΠΑ ή της Ευρώπης συνέβαλαν στη διάθεση στην αγορά προϊόντων, όπως ηλεκτρονικών υπολογιστών ή κινητών τηλεφώνων, σε προσιτές τιμές, με αποτέλεσμα την πρόσβαση σε αυτά ευρύτερου φάσματος καταναλωτών.

7.2.3 Η υπεργολαβία υπηρεσιών στην Ινδία παρουσιάζει (τουλάχιστον) μέχρι στιγμής μικρότερο μακροοικονομικό ενδιαφέρον.

7.3 Μεσομακροπρόθεσμα, η ΕΕ αναμένεται να αντιμετωπίσει τα παρακάτω προβλήματα στο εξωτερικό εμπόριο:

7.3.1 Οι καλές επιδόσεις της ΕΕ κατά τη δεκαετία του 1990 ήταν σε μεγάλο βαθμό αποτέλεσμα των κερδών από την αρχική φάση έντασης των επενδύσεων της ελευθέρωσης του παγκόσμιου εμπορίου, η οποία δεν θα συνεχιστεί επ' αόριστον.

7.3.2 Η ΕΕ παρουσιάζει αδυναμίες σε ευρύ φάσμα βιομηχανιών υψηλής τεχνολογίας, ιδίως στις ΤΠΕ.

7.3.3 Η Ασία καθίσταται δυναμικός εμπορικός ανταγωνιστής σε ορισμένους από τους τομείς θεμελιώδους σημασίας για την ΕΕ. Οι παραγωγοί χαμηλού κόστους της Κίνας αναμένεται να κυριαρχήσουν σε ένα φάσμα βιομηχανιών χαμηλής τεχνολογίας και υψηλής έντασης εργασίας. Οι συνέπειες αυτού του φαινομένου θα είναι σοβαρότερες για την ΕΕ απ' ό, τι για τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία.

8. Κερδισμένοι και χαμένοι από την υπεργολαβία στο εξωτερικό

8.1 Η υπεργολαβία στο εξωτερικό ενισχύει το εμπόριο συχνά με νέους τύπους προϊόντων και σε νέους οικονομικούς κλάδους. Καθώς οι θεωρητικές και εμπειρικές μελέτες καταδεικνύουν ότι το εμπόριο παράγει πλούτο, η υπεργολαβία στο εξωτερικό θα πρέπει, επομένως, να ενισχύει την παγκόσμια ευημερία. Ωστόσο, αυτή η ανάλυση περιπλέκεται από το γεγονός ότι τα οφέλη όσον αφορά το κόστος που βρίσκεται στη βάση της απόφασης για την υπεργολαβία της παραγωγής ορισμένων προϊόντων στο εξωτερικό μπορεί να αποτελούν τη συνέπεια λιγότερο αυστηρών νομοθεσιών σε θέματα περιβαλλοντικής προστασίας και κυρίως όσον αφορά τις συνέπειες για το περιβάλλον σε παγκόσμιο επίπεδο. Εντούτοις, εάν δεν συμβαίνει αυτό, τότε είναι δυνατόν να θεωρήσουμε ότι ισχύει η αρχή σύμφωνα με την οποία η υπεργολαβία στο εξωτερικό αυξάνει την παγκόσμια ευημερία. Εξάλλου, είναι επίσης γνωστό ότι το εμπόριο συχνά προκαλεί κερδισμένους και χαμένους και, στο πλαίσιο αυτό, το ερώτημα που τίθεται είναι ποιοι κερδίζουν και ποιοι χάνουν στην Ευρώπη από την αυξανόμενη υπεργολαβία στο εξωτερικό.

8.1.1 Η απόφαση μιας επιχείρησης να αναθέσει σε υπεργολαβία ένα συγκεκριμένο έργο μπορεί να αποδειχθεί λανθασμένη από τη σκοπιά της επιχείρησης. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε πολλούς λόγους. Είναι πιθανόν οι πελάτες να μην είναι ικανοποιημένοι από το γεγονός ότι εξυπηρετούνται από τηλεφωνικά κέντρα στο εξωτερικό, τα ενδιάμεσα προϊόντα μπορεί να μην διαθέτουν την απαιτούμενη ποιότητα και να μην παραδίδονται στις επιχειρήσεις εντός της συμφωνημένης προθεσμίας, ενδεχομένως να προκύψουν παρεξηγήσεις που σχετίζονται με τη διαφορετική νοοτροπία μεταξύ των επιχειρήσεων και των πελατών ή σε διασυννοητικό επίπεδο ή να δοθούν σε ανταγωνιστές εμπιστευτικές πληροφορίες.

8.1.2 Ωστόσο, για τις ανάγκες της ανάλυσής μας, πρέπει να υποθέσουμε ότι η απόφαση που λαμβάνει μία επιχείρηση (ή κυβέρνηση) για υπεργολαβία στο εσωτερικό ή το εξωτερικό αποδεικνύεται εύστοχη. Σε αυτήν την περίπτωση, ποιοί θα είναι οι κερδισμένοι και ποιοί οι χαμένοι;

8.2 Οι κερδισμένοι

8.2.1 Ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που αναθέτουν σε υπεργολαβία στο εσωτερικό και το εξωτερικό.

Οι εν λόγω επιχειρήσεις θα επωφεληθούν από τη δυναμική σημαντική μείωση του κόστους, κυρίως εξαιτίας του φθηνότερου εργατικού δυναμικού. Μακροπρόθεσμα, αυτές θα αποκτήσουν πρόσβαση και σε νέο εξειδικευμένο προσωπικό, είτε άμεσα, μέσω της μεταφοράς των εγκαταστάσεών τους, είτε έμμεσα, μέσω της ανάθεσης υπεργολαβίας σε τοπικούς προμηθευτές στο εξωτερικό. Εξάλλου, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι επιχειρήσεις που μετέφεραν τις δραστηριότητές τους σε ευρωπαϊκές χώρες, των οποίων η αγορά εργασίας διέπεται από πλήρη νομοθεσία, θα είναι σε θέση να διαχειρίζονται τις ομάδες εργατικού δυναμικού τους με μεγαλύτερη ευελιξία. Η υπεργολαβία δραστηριοτήτων στο εξωτερικό μπορεί επίσης να επιφέρει την ανάπτυξη νέων αγορών. Χάρη στις τοπικές παραγωγικές εγκαταστάσεις, οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις μπορούν να παράγουν αγαθά και υπηρεσίες σε τιμές προσιτές σε χώρες με χαμηλούς μισθούς.

8.2.2 Οι ευρωπαϊκές χώρες που προσφέρουν προϊόντα και υπηρεσίες προερχόμενες από υπεργολαβία στο εσωτερικό ή το εξωτερικό.

Μετά από την ένταξη των δώδεκα νέων κρατών μελών κατά το διάστημα 2004-2007, η ΕΕ συμπεριλαμβάνει ορισμένους μεγάλους προμηθευτές προϊόντων και υπηρεσιών προερχόμενων από υπεργολαβία στο εσωτερικό και το εξωτερικό. Ωστόσο, ορισμένες χώρες της ΕΕ-15, και ιδιαίτερα η Ιρλανδία, επωφεληθήκαν από το γεγονός ότι υποδέχθηκαν στο έδαφός τους δραστηριότητες υπεργολαβίας. Τα οφέλη από την υπεργολαβία στο εξωτερικό για τις χώρες που υποδέχονται τις σχετικές δραστηριότητες είναι σαφέστατα: η δημιουργία θέσεων εργασίας και η αύξηση των επενδύσεων βραχυπρόθεσμα, και, μακροπρόθεσμα, η μεταφορά τεχνολογιών και δεξιοτήτων προς όφελος των τοπικών πληθυσμών.

8.2.3 Οι καταναλωτές προϊόντων και υπηρεσιών προερχόμενων από υπεργολαβία στο εσωτερικό και το εξωτερικό.

Οι καταναλωτές μπορούν να επωφεληθούν από τις χαμηλότερες τιμές των εν λόγω προϊόντων και υπηρεσιών. Σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις, για παράδειγμα, η παγκοσμιοποίηση της βιομηχανίας υλικού πληροφορικής προκάλεσε μείωση της τιμής των ημιαγωγών και των τοιπ μνήμης κατά 10 με 30 % τη δεκαετία του 1990. Ένα άλλο πλεονέκτημα για τους καταναλωτές είναι η επέκταση των ωρών λειτουργίας των γραφείων σε πολλές βιομηχανίες υπηρεσιών, για παράδειγμα η δυνατότητα επικοινωνίας με το τηλεφωνικό κέντρο μιας επιχείρησης, το οποίο βρίσκεται στο Bangalore μετά τις 17:00 GMT/CET. Ανάλογα με το μέγεθος που αντιπροσωπεύει η υπεργολαβία στο εσωτερικό και το εξωτερικό επί του συνολικού όγκου των σχετικών προϊόντων και υπηρεσιών, η μείωση των τιμών θα προκαλέσει την αποδυνάμωση του πληθωρισμού και, ως εκ τούτου, θα επιφέρει μεγαλύτερη αγοραστική αξία.

8.3 Οι χαμένοι

8.3.1 Οι ευρωπαίοι εργαζόμενοι που χάνουν την εργασία τους εξαιτίας της υπεργολαβίας στο εσωτερικό ή το εξωτερικό

Οι εργαζόμενοι που χάνουν την εργασία τους εξαιτίας της υπεργολαβίας στο εσωτερικό ή το εξωτερικό είναι προφανώς οι άμεσα

χαμένοι αυτού του συστήματος. Αυτοί που χάνουν την εργασία τους κατ' αυτόν τον τρόπο συνιστούν μία μικρή και συγκεντρωμένη ομάδα που πλήττεται έντονα σε σύγκριση με την κατά πολύ μεγαλύτερη και περισσότερο ποικιλόμορφη ομάδα των κερδισμένων από την υπεργολαβία στο εσωτερικό και το εξωτερικό, η οποία (με την εξαίρεση ενδεχομένως των επιχειρήσεων) επωφελούνται σε ατομικό επίπεδο σε σχετικά μικρό βαθμό. Αυτή η ασυμμετρία μεταξύ κερδισμένων και χαμένων θέτει την πολιτική της υπεργολαβίας στο ίδιο επίπεδο με την πλειονότητα των λοιπών συζητήσεων σχετικά με τις ελεύθερες συναλλαγές και τον ανταγωνισμό. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση, το οποίο συνέστησε το Συμβούλιο μετά από επίμονη πρόταση της Επιτροπής, προσφέρει στην ΕΕ ένα όργανο για την ενίσχυση — έστω με περιορισμένους πόρους — αυτής της ομάδας.

8.3.2 Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που δεν είναι σε θέση να υιοθετήσουν τις «βέλτιστες πρακτικές» του συστήματος της υπεργολαβίας στο εσωτερικό και το εξωτερικό.

Το βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει σήμερα η Ευρώπη είναι η περιορισμένη ανάπτυξη της παραγωγικότητάς της. Καθώς η παγκοσμιοποίηση επιταχύνεται, η υπεργολαβία στο εσωτερικό και το εξωτερικό καθίσταται ανταγωνιστική επιτακτική ανάγκη για όλο και μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων. Οι επιχειρήσεις που δεν είναι σε θέση να αναδιαρθρώσουν τις δραστηριότητές τους με τη χρήση της υπεργολαβίας ορισμένων ενδιάμεσων προϊόντων και εργασιών τους θα μειονεκτούν όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα σε σύγκριση με τους ευρωπαίους ή μη ανταγωνιστές τους που είναι σε θέση να το πράξουν. Συνεπώς, η ανάπτυξή τους κινδυνεύει να είναι βραδύτερη και θα αναγκαστούν να αποχωρήσουν οριστικά από την αγορά ή θα επιλέξουν οι ίδιες να μεταφέρουν το σύνολο της παραγωγής τους εκτός της χώρας προέλευσής τους. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, αυτό θα οδηγήσει πιθανόν σε μεγαλύτερες απώλειες θέσεων εργασίας απ' ό,τι εάν η υπεργολαβία είχε χρησιμοποιηθεί σε προγενέστερο στάδιο.

9. Μέτρα που πρέπει να ληφθούν και συστάσεις

9.1 Η ΕΟΚΕ είχε την ευκαιρία να τοποθετηθεί επανειλημμένα στο παρελθόν όσον αφορά το παγκόσμιο εμπόριο και την παγκοσμιοποίηση (*) και πιο πρόσφατα στη γνωμοδότηση με τίτλο «Οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες της ΕΕ στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης» (REX/228 — Εισηγητής: ο κ. Malosse). Στην εν λόγω γνωμοδότηση, η ΕΟΚΕ τάχθηκε, μεταξύ άλλων, υπέρ μιας κοινής στρατηγικής για την αντιμετώπιση της παγκοσμιοποίησης, ενός παγκόσμιου κράτους δικαίου, ενός ισόρροπου και δίκαιου εμπορικού ανοίγματος, της ταχύτερης ολοκλήρωσης και μιας παγκοσμιοποίησης με ανθρώπινο πρόσωπο.

9.1.1 Δεδομένου ότι, γενικά, το εμπόριο ενδιάμεσων προϊόντων εξελίσσεται προς όφελος της ΕΕ, κρίνεται σκόπιμη η ενθάρρυνσή της, προκειμένου να υιοθετήσει θετική και ενεργό στάση έναντι των ελεύθερων εμπορικών συναλλαγών σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς και ενεργητική στρατηγική έναντι της παγκοσμιοποίησης. Αυτού λεχθέντος, η ΕΕ θα πρέπει να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στην κατανομή των απορροδόντων πλεονεκτημάτων, καθώς και στην πολιτική σύζησηση. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΕ πρέπει να δραστηριοποιηθεί προς όφελος της ύπαρξης ισότιμων συνθηκών και (οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής) βιώσιμης ανάπτυξης στο παγκόσμιο εμπόριο.

(*) — REX/182 — «Η κοινωνική διάσταση της Παγκοσμιοποίησης», Μάρτιος 2005

— REX/198 — «Προετοιμασία της 6ης Υπουργικής Διάσκεψης του ΠΟΕ», Οκτώβριος 2005

— SOC/232 — «Ποιότητα της επαγγελματικής ζωής, παραγωγικότητα και απασχόληση ενόψει της παγκοσμιοποίησης και των δημογραφικών μεταβολών», Σεπτέμβριος 2006

— REX/228 — «Οι προκλήσεις και οι ευκαιρίες της Ε.Ε. στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης», Μάιος 2007.

9.1.2 Η ΕΕ πρέπει να κατευθύνει σε μεγαλύτερο βαθμό την εμπορική πολιτική της προς τη βελτίωση των κοινωνικών και περιβαλλοντικών κανόνων σε παγκόσμιο επίπεδο και να υιοθετήσει μια προσέγγιση που να συνδυάζει την αλληλεγγύη και τα ατομικά συμφέροντα για όλους τους πολίτες. Απαιτείται μεγαλύτερη πρόοδος στην άρση των μη δασμολογικών φραγμών στο εμπόριο, κυρίως στους τομείς όπου υφίστανται διακρίσεις εις βάρος των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Όσον αφορά την υπεργολαβία στο εξωτερικό, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι υφίσταται ανάγκη να βελτιωθεί η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας.

9.1.3 Η τρέχουσα συζήτηση για την αλλαγή του κλίματος, τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και τη βιώσιμη ανάπτυξη θα οδηγήσει όλο και περισσότερο στην εκ νέου αξιολόγηση πολλών πτυχών της παγκοσμιοποίησης, συμπεριλαμβανομένου και του εμπορίου. Οι αναπτυσσόμενες χώρες επιζητούν ήδη μεγαλύτερη βοήθεια, ή «δημιουργία υποδομής», για τη χρήση καθαρών τεχνολογιών. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη χρήση καθαρότερων και ενεργειακά αποδοτέρων μεταφορών, και κυρίως θαλάσσιων μεταφορών, εφόσον αυτό κρίνεται απαραίτητο. Οι περιβαλλοντικές θεωρήσεις θα πρέπει να έχουν μεγαλύτερη βαρύτητα κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τη μελλοντική τοποθεσία παραγωγικών εγκαταστάσεων και εγκαταστάσεων διανομής προϊόντων. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ αναμένει από την Επιτροπή, στη περίπτωση που αυτό δεν συμβαίνει, να αναλάβει ξεχωριστές μελέτες για τις σχετιζόμενες με το εμπόριο πτυχές της ευρύτερης συζήτησης σχετικά με την αλλαγή του κλίματος.

9.2 Η ΕΕ θα έπρεπε να έχει επίγνωση των ισχυρών σημείων της και να τα αναπτύξει. Ειδικότερα, οι προαναφερόμενοι τομείς μέσης τεχνολογίας συχνά απαιτούν ιδιαίτερα μεγάλο δυναμικό καινοτομίας. Εντούτοις, είναι επίσης απαραίτητο να γίνουν επενδύσεις σε νέους τομείς, είτε σε επίπεδο υλικών είτε ιδεών. Από αυτήν την άποψη το 7ο πρόγραμμα-πλαίσιο (2007-2012) προσφέρει ορισμένες δυνατότητες. Οι προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση θα πρέπει να συνεχιστούν και να εντατικοποιηθούν⁽⁵⁾.

9.3 Δεδομένης της θεαματικής ανάπτυξης της υπεργολαβίας στο εξωτερικό ειδικότερα, είναι επείγουσα η ανάγκη πραγματοποίησης περισσότερων και πιο διαφοροποιημένων αναλύσεων (σε τομεακή ή περιφερειακή βάση) και αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο καθώς η μελέτη που αναφέρεται στην παρούσα γνωμοδότηση προσφέρει μία πολύ γενική εικόνα και δεν λαμβάνει υπόψη της τις πρόσφατες εξελίξεις.

9.3.1 Οι τελευταίες διευρύνσεις της ΕΕ δημιούργησε νέες ευκαιρίες για υπεργολαβίες στο εξωτερικό με αποδέκτες τα νέα κράτη μέλη. Τούτο απαιτεί, συνεπώς, πολύ προσεκτική ανάλυση δεδομένου ότι οι ωφελημένοι και οι ζημιωμένοι βρίσκονται εντός της Κοινότητας. Εάν θεωρήσουμε ότι η υπεργολαβία στο εξωτερικό με αποδέκτες νέα και μελλοντικά κράτη μέλη μπορεί να συμβάλει θετικά στη στρατηγική για τη συνοχή, είναι λογικό να εξεταστούν οι επιπτώσεις για τον μελλοντικό προσανατολισμό των σχετικών χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ.

9.3.2 Επιπλέον, δεν υπάρχουν λεπτομερείς μελέτες σχετικά με άλλες συνέπειες της υπεργολαβίας επί της απασχόλησης και των ειδικότητων.

9.3.3 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να αναθέσει τη δρομολόγηση αναλύσεων που θα συμπεριλαμβάνουν και δυναμικά σενάρια, με μεσοπρόθεσμο και βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, και να εμπλέξει σε αυτές και τους ενδιαφερόμενους παράγοντες. Οι έρευνες μεταξύ των υπεύθυνων λήψης αποφάσεων των επιχειρήσεων δίνουν, σε ορισμένες περιπτώσεις, μια εικόνα των πραγμάτων διαφορετική από εκείνη που παρουσιάζουν οι εμπορικές στατιστικές.

9.3.4 Οι εν λόγω αναλύσεις θα μπορούσαν να αποτελούν μέρος τομεακών ερευνών που θα πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο της νέας

βιομηχανικής πολιτικής και θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως βάση για τις συζητήσεις στο πλαίσιο του τομεακού κοινωνικού διαλόγου, ο οποίος, κατ' αυτόν τον τρόπο, θα διαθέτει ένα συμπληρωματικό μέσο για τον έλεγχο και της πρόβλεψης των αλλαγών (βλέπε σχετικά τις διάφορες γνωμοδοτήσεις της CCMΙ και της ΕΟΚΕ).

9.4 Η στρατηγική της Λισσαβώνας προσφέρει τις βασικές απαντήσεις στις προκλήσεις που θέτει στην Ευρώπη η ολοκλήρωση του παγκόσμιου εμπορίου και η αυξανόμενη ανάδεση σε υπεργολαβία στο εξωτερικό της ευρωπαϊκής παραγωγής. Από την άποψη αυτή, η CCMΙ υπογραμμίζει ότι τα παρακάτω σημεία είναι αποφασιστικής σημασίας, προκειμένου η Ευρώπη να είναι ανταγωνιστική και ικανή να προσαρμόζεται στην παγκοσμιοποίηση:

- Η ολοκλήρωση και η ενίσχυση της εσωτερικής αγοράς
- Η προώθηση της καινοτομίας
- Η ενθάρρυνση της απασχόλησης.

9.4.1 Η συνέχιση της ανάπτυξης και της διεύρυνσης της εσωτερικής αγοράς με σκοπό τη βελτιστοποίηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών, των ατόμων και των κεφαλαίων θα συμβάλει σημαντικά στην ενίσχυση του ανταγωνισμού, εξέλιξη ενισχυτική για τις επιχειρήσεις, την καινοτομία και την ανάπτυξη.

9.4.2 Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς δεν θα είναι δυνατή χωρίς την αποτελεσματική και ορθή εφαρμογή και θέση σε ισχύ της νομοθεσίας. Η Επιτροπή και το Συμβούλιο οφείλουν να διασφαλίσουν το σεβασμό εκ μέρους των κρατών μελών των σχετικών προβλεπόμενων προ δεσμιών.

9.4.3 Για να είναι η Ευρώπη ανταγωνιστική στην παγκόσμια αγορά, έχει ζωτική σημασία η ανάπτυξη των τεχνολογιών και η προσέλκυση της καινοτομίας στην ΕΕ. Αυτό θα επιτρέπει την αύξηση του αριθμού θέσεων εργασίας υψηλής εξειδίκευσης στην Ευρώπη, γεγονός που θα την καταστήσει περισσότερο ελκυστική για τις επιχειρήσεις και τις επενδύσεις.

9.4.4 Προκειμένου να ενθαρρυνθεί η καινοτομία είναι απαραίτητο να προβλεφτεί μια προσιτή και απλή διαδικασία για την απόκτηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Επί του παρόντος, η ευρωπαϊκή διαδικασία για την απόκτηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας με σκοπό την προστασία μιας εφεύρεσης είναι πολύ πιο ακριβή και πιο περίπλοκη από την αντίστοιχη των ΗΠΑ. Κρίνεται σκόπιμη η πρόβλεψη μιας προσιτής κοινοτικής διαδικασίας για την απόκτηση διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

9.4.5 Θα πρέπει να καταβληθούν συντονισμένες προσπάθειες για να επιτευχθεί το συντομότερο δυνατόν ο προβλεπόμενος από τη στρατηγική της Λισσαβώνας στόχος της διάθεσης από τις εθνικές δαπάνες του 3 % του ΑΕγχΠ για την έρευνα και την ανάπτυξη. Όπως φαίνεται από τα βασικά στοιχεία για την επιστήμη, την τεχνολογία και την καινοτομία, τα οποία δημοσίευσε η Επιτροπή στις 11 Ιουνίου 2007, στο 85 % των περιπτώσεων, οι καθυστερήσεις στην επίτευξη αυτού του στόχου οφείλονται στις περιορισμένες επενδύσεις εκ μέρους του επιχειρηματικού τομέα. Εντούτοις παράλληλα είναι δυνατόν να επιτευχθεί υψηλός βαθμός Ε&Α εάν η μέγιστη δέσμευση εκ μέρους του ιδιωτικού τομέα συνοδεύεται και από υψηλά επίπεδα δημοσίων επενδύσεων. Στο εσωτερικό της ΕΕ, ο δημόσιος τομέας (τα κράτη μέλη) θα πρέπει, ως εκ τούτου, να συνεχίσει να επενδύει στην Ε&Α, έτσι ώστε οι δραστηριότητες Ε&Α του ιδιωτικού τομέα να συνεχίσουν να αναπτύσσονται. Επιπλέον, οι κυβερνήσεις πρέπει να εισαγάγουν μία καινοτόμο χρηματοδοτική πολιτική για την προώθηση των επενδύσεων Ε&Α.

9.4.6 Οι επενδύσεις στις τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών θα ενίσχυαν την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης και θα επιτάχυναν τις σχέσεις μεταξύ των καταναλωτών και των αγορών στην Ευρώπη. Η ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου δικτύου ευρωζωνικών συνδέσεων στο Διαδίκτυο θα πρέπει να θεωρείται έργο υψηλής προτεραιότητας.

(5) Βλέπε σχετικά τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: INT/269 — «7ο πρόγραμμα-πλαίσιο ΕΤΑ», του Δεκεμβρίου 2005.

9.5 Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας, η πολιτική απασχόλησης ενέχει ιδιαίτερη σημασία. Αφενός πρόκειται για τη δημιουργία νέων δυνατοτήτων απασχόλησης για όσους που χάνουν την εργασία τους εξαιτίας της υπεργολαβίας στο εσωτερικό ή το εξωτερικό και, αφετέρου, θα πρέπει να διατηρηθούν οι απαιτήσεις όσον αφορά την εξειδίκευση και την ικανότητα προσαρμογής των εργαζομένων. Οι εργαζόμενοι που χάνουν την εργασία τους εξαιτίας μίας μετεγκατάστασης δυσκολεύονται περισσότερο να βρουν νέα θέση εργασίας. Μόλις πριν από λίγα χρόνια ήταν κατά κανόνα εύκολη η εξεύρεση νέας θέσης εργασίας εντός τριών ή τεσσάρων μηνών. Επί του παρόντος, η αναζήτηση νέας θέσης εργασίας μπορεί να διαρκέσει περισσότερα χρόνια, στο μέτρο που όλο και περισσότερες παραγωγικές δραστηριότητες μεγάλης έντασης εργασίας μετεγκαθίστανται και ελάχιστες κατάλληλες εναλλακτικές λύσεις είναι διαθέσιμες. Το κλειδί της ανταγωνιστικότητας για την Ευρώπη συνίσταται σε ένα εργατικό δυναμικό ευέλικτο, καλά κατηρτισμένο και με κίνητρα.

9.5.1 Επίσης, η ΕΟΚΕ επισημαίνει εκ νέου τα συμπεράσματα της έκθεσης Wim KOK ⁽⁶⁾ όσον αφορά:

- Τη βελτίωση της ικανότητα προσαρμογής των εργαζομένων και των επιχειρήσεων προκειμένου να ενισχυθούν οι δυνατότητες τους για την πρόληψη των αλλαγών
- Τη συμμετοχή μεγαλύτερου αριθμού εργαζομένων στην αγορά εργασίας
- Την πραγματοποίηση περισσότερων και αποτελεσματικότερων επενδύσεων στο ανθρώπινο κεφάλαιο.

9.5.2 Σε έναν κόσμο που μεταλλάσσεται ταχύτατα, οι τεχνολογίες καθίστανται γρήγορα απηρχαιωμένες. Οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις πρέπει να ενεργήσουν κατά τρόπο ώστε οι πολίτες τους να είναι σε θέση να προσαρμόζονται στο νέο περιβάλλον ούτως ώστε όλοι να διαθέτουν ίσες ευκαιρίες. Είναι επείγουσα η ανάγκη υιοθέ-

τησης σύγχρονων κοινωνικών και εργασιακών πολιτικών με σκοπό την προώθηση των δυνατοτήτων απασχόλησης και απασχολησιμότητας, με την πρόβλεψη δυνατοτήτων και μέτρων που να επιτρέπουν τη βελτίωση της ικανότητας προσαρμογής, αναπροσανατολισμού, και γεωγραφικής κινητικότητας των εργαζομένων. Για να υπάρξει ανταπόκριση σε αυτή τη φιλόδοξη πρόκληση είναι ζωτικής σημασίας τα κράτη μέλη να χαράξουν και να υλοποιήσουν εθνικές πολιτικές εκπαίδευσης και να δημιουργήσουν δυνατότητες που βασίζονται στην πραγματοποίηση επενδύσεων στους τομείς της διάβιου κατάρτισης και μάθησης, προκειμένου να δοθούν στους πολίτες τα απαιτούμενα μέσα για να μπορούν να προσαρμοστούν στις αλλαγές και τα νέα συγκριτικά πλεονεκτήματα. Όπως επισημαίνεται στην ατζέντα της Λισαβόνας, αυτό θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει «τις νέες βασικές δεξιότητες, όπως είναι οι δεξιότητες στις τεχνολογίες των πληροφοριών, οι ξένες γλώσσες, η τεχνολογική κουλτούρα, το επιχειρηματικό πνεύμα και οι κοινωνικές ικανότητες».

9.6 Εκτός από τη σημασία της ειδικευσης των εργαζομένων, εξίσου σημαντικό είναι η υπεργολαβία στο εξωτερικό να μην οδηγεί σε μία αυξημένη διαρροή τεχνογνωσίας. Πρέπει να διατηρηθεί ένα περιβάλλον το οποίο να καθιστά την Ευρώπη πόλο έλξης για την έρευνα και την ανάπτυξη. Για το σκοπό αυτό πρέπει να αναπροσδιοριστεί ο ρόλος των πανεπιστημίων (κυρίως στους επιστημονικούς και τους τεχνικούς τομείς) και να προβλεφτεί η διασύνδεση τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και η συνεργασία τους με τον οικονομικό τομέα.

9.7 Η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης θα καθοριστεί ουσιαστικά από την ύπαρξη μιας καινοτόμου γνωσιοκεντρικής οικονομίας και ενός κοινωνικού και αλληλέγγυου προτύπου που διασφαλίζει την κοινωνική συνοχή. Πράγματι, η Ευρώπη δεν μπορεί να κατακτήσει ηγετική θέση στο πλαίσιο ενός ανταγωνισμού που βασίζεται σε χαμηλά κοινωνικά και περιβαλλοντικά πρότυπα.

Βρυξέλλες, 26 Σεπτεμβρίου 2007

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽⁶⁾ Έκθεση της ομάδας έργου για την απασχόληση υπό τον κ. Wim KOK, Νοέμβριος 2003.

Η εν λόγω ομάδα έργου άρχισε τις εργασίες της τον Απρίλιο του 2003 και διαβίβασε την έκθεσή της στην Επιτροπή στις 26 Νοεμβρίου 2003. Η Επιτροπή και το Συμβούλιο συμπεριέλαβαν τα πορίσματα της έκθεσης στην Κοινή Έκθεση για την Απασχόληση που συνέταξαν για το Εαρινό Συμβούλιο του 2004, το οποίο επιβεβαίωσε την ανάγκη για την ανάληψη αποφασιστικής δράσης εκ μέρους των κρατών μελών σύμφωνα με τα προτεινόμενα από την ομάδα έργου.